

Súd: Najvyšší súd SR
Spisová značka: 9Cdo/193/2020
Identifikačné číslo spisu: 3218200218
Dátum vydania rozhodnutia: 22.02.2022
Meno a priezvisko: JUDr. Soňa Mesiarkinová
Funkcia: sudca
ECLI: ECLI:SK:NSSR:2022:3218200218.1

UZNESENIE

Najvyšší súd v senáte zloženom z predsedníčky senátu JUDr. Sone Mesiarkinovej a sudcov JUDr. Mariána Sluka, PhD. a JUDr. Martina Holiča, v spore žalobkyne D. P., bytom Rybany 100, zastúpenej JUDr. Marekom Pavlíkom, advokát, so sídlom v Trenčine, Nám. sv. Anny 361/20, proti žalovaným 1/ F. P., bytom J. XXX, zastúpenému Advokátskou kanceláriou JUDr. Ladislav Pavlovič s. r. o., so sídlom v Bratislave, Námestie SNP 19, 2/ F. P. - GAREL, s.r.o., IČO: 47 039 396, so sídlom v Bánovciach nad Bebravou, Andreja Kmeťa 531, o určenie vlastníckeho práva k nehnuteľnostiam, vedenom na Okresnom súde Bánovce nad Bebravou pod sp. zn. 5 C/2/2018, o dovolaní žalovaných proti rozsudku Krajského súdu v Trenčine 29. apríla 2020 sp. zn. 19 Co/20/2020, takto

rozhodol:

Dovolanie o d m i e t a.

Žalobkyňa má nárok na náhradu trov dovolacieho konania.

Odôvodnenie

1. Okresný súd Bánovce nad Bebravou rozsudkom z 19. novembra 2019 č. k. 5C/2/2018 - 432 určil, že nehnuteľnosti zapísané na LV č. XXXX, nachádzajúce sa v katastrálnom území B. Z. B., v obci B. Z. B., v okrese B. Z. B., a to pozemky registra „C“ evidované na katastrálnej mape: parc. č. XX o výmere 516 m², zastavaná plocha a nádvorie, parc. č. XX/X o výmere 942 m², zastavaná plocha a nádvorie, parc. č. XX/X o výmere 171 m², zastavaná plocha a nádvorie, parc. č. XX/X o výmere 170 m², zastavaná plocha a nádvorie, parc. č. XX/X o výmere 63 m², zastavaná plocha a nádvorie, parc. č. XX/XX o výmere 79 m², zastavaná plocha a nádvorie, parc. č. XX/XX o výmere 19 m², zastavaná plocha a nádvorie, parc. č. XX/XX o výmere 4 m², zastavaná plocha a nádvorie, parc. č. XX/XX o výmere 9 m², zastavaná plocha a nádvorie, parc. č. XX/XX o výmere 13 m², zastavaná plocha a nádvorie, parc. č. XX/XX o výmere 62 m², zastavaná plocha a nádvorie, parc. č. XX/XX o výmere 42 m², zastavaná plocha a nádvorie, a stavby: súp. č. XXX na parcele č. XX kancelárie, sklad a dva byty na X. NP, súp. č. XXXX na parcele č. XX/X kancelárie + sklad, súp. č. XXXX na parcele č. XX/XX kancelárie + sklad, súp. č. XXXX na parcele č. XX/X garáže + šatne, súp. č. XXXX na parcele č. XX/XX garáže + šatne, súp. č.

XXXX na parcele č. XX/XX garáže + šatne, súp. č. XXXX na parcele č. XX/XX garáže + šatne, súp. č. XXXX na parcele č. XX/XX garáže + šatne, súp. č. XXXX na parcele č. XX/X dielňa, súp. č. XXXX na parcele č. XX/XX dielňa, patria do bezpodielového spoluvlastníctva žalobkyne D. P., rod. A. narodenej XX.XX.XXXX, r. č. XXXXXX/XXXX, trvale bytom J. XXX a F. P., rod. P., narodeného XX.XX.XXXX, r. č. XXXXXX/XXXX, trvale bytom J. XXX. Žalovaným uložil povinnosť zaplatiť žalobkyni spoločne a nerozdielne náhradu trov konania v rozsahu 100 %, do 3 dní od právoplatnosti uznesenia súdu prvej inštancie, ktorým bude rozhodnuté o konkrétnej výške trov po právoplatnosti tohto rozsudku. Rozhodol podľa § 137 písm. c) Civilného sporového poriadku (ďalej len CSP), § 34, § 39, § 40a, § 123, § 124, § 126 ods. 1, § 132 ods. 1, § 143 a § 145 ods. 1 Občianskeho zákonníka. Dospel k záveru, že žaloba je po procesnej stránke prípustná a žalobkyňa má na požadovanom určení naliehavý právny záujem z dôvodu, že iba na základe vyhovujúceho rozhodnutia na podklade podanej žaloby možno dosiahnuť zosúladienie zápisu vlastníckeho práva v katastri nehnuteľností so skutočnosťou a následne môžu byť sporné nehnuteľnosti predmetom vyporiadania BSM žalobkyne a žalovaného 1/, pokiaľ bude ďalej v konaní preukázané, že sporné nehnuteľnosti patrili do BSM žalobkyne a žalovaného 1/ pred dňom 04.09.2015, kedy žalovaný 1/ daroval sporné nehnuteľnosti podľa žalobkyne bez jej súhlasu žalovanému 2/ a v dôsledku absencie tohto jej súhlasu je tento právny úkon relatívne neplatný, žalobkyňa sa relatívnej neplatnosti dovoľavala, v dôsledku tejto neplatnosti je neplatný aj nasledujúci právny úkon, darovacia zmluva medzi darcom - žalovaným 2/ a obdarovaným - žalovaným 1/. Vzhľadom na dovoľávanie sa relatívnej neplatnosti prvej darovacej zmluvy a následne neplatnosti druhej darovacej zmluvy potom zapísaný stav v katastri nemôže zodpovedať skutočnosti a sporné nehnuteľnosti nemôžu byť bez požadovaného určenia vyporiadané v rámci BSM žalobkyne a žalovaného 1/. Uviedol, že len takéto určenie môže viesť k odstráneniu spornosti ohľadne vlastníckeho práva k nehnuteľnostiam, zosúladieniu zápisu v katastri so skutočnosťou a následné zahrnutie sporných nehnuteľností do masy BSM, ktorá má byť vyporiadaná.

1.1. Mal preukázané, že sporné nehnuteľnosti nadobudol jeden z manželov počas manželstva, ktoré trvalo od 02.02.1991 do 19.01.2018. Neboli získané darom, dedením a ani neboli vydané podľa predpisov o reštitúcii. Podľa svojej povahy neslúžili a nemohli slúžiť osobnej povahe len jedného z manželov, čo nebolo ani tvrdené. Nebolo preukázané, že boli nadobudnuté za výlučné prostriedky žalovaného 1/, pokiaľ ide o nehnuteľnosti nadobudnuté na základe kúpnych zmlúv. Bolo preukázané, že neslúžili výkonu povolania len jedného z manželov, ako to tvrdil žalovaný 1/. Z týchto hľadísk tak mohli byť predmetom BSM žalobkyne a žalovaného 1/.

1.2. Žalovaný 1/ na prevod sporných nehnuteľností zo žalovaného 1/ na žalovaného 2/ potreboval k darovacej zmluve zo dňa 04.09.2015 súhlas žalobkyne (manželky), keďže prevod nehnuteľností nie je bežnou vecou. Žalovaný 1/ nepreukázal, že žalobkyňa udelila súhlas na bezodplatný prevod nehnuteľností na žalovaného 2/, preto tento právny úkon považoval za neplatný. Žalobkyňa sa relatívnej neplatnosti právneho úkonu dovoľala. Argumentáciu žalovaných, že žalovaný 1/ mal súhlas žalobkyne k uzatvoreniu darovacej zmluvy zo dňa 04.09.2015, nepovažoval za dôvodnú. Nakoľko právny úkon darovacej zmluvy je neplatným právnym úkonom, neplatným právnym úkonom je aj prevod vlastníckeho práva darovacou zmluvou, ktorú uzavrel žalovaný 2/ so žalovaným 1/ z dôvodu, že žalovaný 2/ nemohol previesť viac práv než sám mal. Uzavrel, že sporné nehnuteľnosti tak napriek zmenám zápisov vlastníkov v katastri nehnuteľností zostali a sú v bezpodielovom spoluvlastníctve žalobkyne a žalovaného 1/. Obranu žalovaných vyhodnotil ako nepreukázanú, nedôvodnú a v zjavnom rozpore s vykonanými dôkazmi. Za nepravdivé a v rozpore s vykonanými dôkazmi považoval tvrdenie, že žalovaný 2/ nadobudol sporné nehnuteľnosti kúpnu zmluvou z roku 1998 od Mesta Bánovce nad Bebravou za finančné prostriedky žalovaného 2/. Žalovaný 2/ totiž vznikol až v roku 2013 zápisom do obchodného registra a kúpnu cenu platil preukázateľne ako živnostník žalovaný 1/ z prostriedkov získaných podnikaním. Keďže výnosy z podnikania jedného z manželov sú jednoznačne majetkom, ktorý patrí do BSM, kúpna cena tak bola jednoznačne zaplatená z prostriedkov patriacich do BSM. Žalobkyňa a žalovaný 1/ nemali za trvania manželstva zrušené BSM a nemali ho žiadnym zákonným spôsobom modifikované, preto výnosy z podnikateľskej činnosti žalovaného 1/ patrili do ich BSM a následne teda aj veci za ne nadobudnuté, preto súd dospel k jednoznačnému záveru, že sporné nehnuteľnosti nadobudnuté kúpnu zmluvou uzatvorenou v decembri 2007 boli nadobudnuté z prostriedkov patriacich do BSM, keďže žalovaní nepreukázali, že by kúpna cena bola zaplatená z výlučných prostriedkov

žalovaného 1/.

2. Krajský súd v Trenčíne rozsudkom 29. apríla 2020 sp. zn. 19 Co/20/2020 rozsudok súdu prvej inštancie potvrdil ako vecne správny podľa § 387 ods. 1 CSP.

2.1. Odvolací súd podrobne preskúmal všetky rozhodujúce námietky, ktoré boli v odvolaní žalovanými vznesené a v plnom rozsahu sa stotožnil so skutkovými i právnymi závermi súdu prvej inštancie. Súd prvej inštancie zo správnych skutkových zistení vyvodil správne právne závery, že žalobkyňa a žalovaný 1/ za trvania ich manželstva (02.02.1991 až 18.01.2018) kúpnu zmluvou (vklad povolený pod č. V. XXX/XX dňa 08.09.1998), kúpnu zmluvou (vklad povolený pod č. V. XXXX/XX dňa 23.01.2008 a vydržaním (osvedčenie vyhlásenia o vydržaní vlastníckeho práva notárskou zápisnicou N 251/97, NZ 247/97 zo dňa 15.10.1997 a notárskou zápisnicou N45/9, NZ 64/98 zo dňa 06.02.1998) nadobudli predmetné nehnuteľnosti, na získanie ktorých boli použité finančné zdroje z ich spoločného majetku. Správne súd prvej inštancie vyhodnotil vykonané dokazovanie, keď konštatoval, že žalovaní nepreukázali, že kúpna cena zmluvy uzatvorenej v decembri 2007, bola zaplatená z výlučných prostriedkov žalovaného 1/, čo žalovaní v odvolaní nenamietajú, keď uvádzajú, že tieto skutočnosti netvrdili (III. časť odvolania), zároveň však uvádzajú, že zo skutkového stavu má vyplývať, že predmetné nehnuteľnosti boli nadobudnuté za finančné prostriedky pochádzajúce z podnikateľskej činnosti žalovaného 1/ ako živnostníka podnikajúceho ako F. P. - GAREL. Pri nadobúdaní veci do BSM všeobecne platí a súdna prax vychádza zo zásady, že výnos z podnikania rovnako ako mzda, ktorá patrí len jednému z manželov, je zdrojom BSM a pokiaľ za trvania manželstva bola vec nadobudnutá jednak z prostriedkov, ktoré patria do BSM a jednak z prostriedkov, patriacich výlučne niektorému z manželov, stáva sa takáto vec predmetom BSM. Znamená to, že ak ide o vec nadobudnutú za trvania manželstva kúpou a na jej zakúpenie neboli použité len finančné prostriedky patriace výlučne len jednému z manželov, v takom prípade ide vždy o vec, ktorá do BSM patrí (§ 143 Obč. zákonníka).

2.2. K námietkam uvedeným v odvolaní žalovaných odvolací súd uviedol, že žalobkyňa sa podanou žalobou domáhala určenia, že sporné nehnuteľnosti (rozšírenie žaloby ohľadne stavby súp. č. XXXX na parc. CKN č. XX/XX a stavby súp. č. XXXX na parc. CKN č. XX/XX súd uznesením zo dňa 24.10.2019 pripustil) patria do bezpodielového spoluvlastníctva žalobkyne a žalovaného 1/. Žalobkyňa naliehavý právny záujem na požadovanom určení videla v tom, že v prípade pozitívneho rozhodnutia vo veci môžu byť sporné nehnuteľnosti predmetom vyporiadania BSM žalobkyne a žalovaného 1/, či už dohodou (bez ďalšieho sporového konania) alebo v rámci konania o vyporiadanie BSM. Súd prvej inštancie dôvodne považoval za splnenú procesnú podmienku prípustnosti tejto žaloby, keď dospel k správne právnemu záveru, že naliehavý právny záujem na tomto určení je daný. K tomuto záveru totiž dospela aj rozhodovacia prax súdov s tým, že žaloba o určenie, že vec patrí do BSM, je považovaná za prípustný prostriedok riešenia sporov, ktorým sa odstráni stav právnej neistoty, pokiaľ ide o vymedzenie rozsahu BSM v prípade, ak sporné nehnuteľnosti sú vedené len na jedného z manželov, ktorý tieto považuje za svoje výlučné vlastníctvo. Naliehavý právny záujem sa totiž vždy viaže na konkrétnu žalobu. V posudzovanej veci požadované určenie vedie k odstráneniu spornosti práva žalobkyne na rozsah BSM, čo je zvyraznené tou skutkovou okolnosťou, že žalovaný 1/ nehnuteľnosti prevádzal darovacou zmluvou na žalovaného 2/ a následne zo žalovaného 2/ na žalovaného 1/ a žalobkyňa sa dovoľavala relatívnej neplatnosti právneho úkonu, ktoré podlieha premlčaniu.

2.3. Žalovaní spochybňovali záver súdu prvej inštancie, že sporné nehnuteľnosti patrili do BSM žalobkyne a žalovaného 1/ pred dňom 04.09.2015, kedy žalovaný 1/ daroval sporné nehnuteľnosti žalovanému 2/ a zastávajú názor, že žalovaný 1/ nepotreboval súhlas druhého manžela (žalobkyne) na uzatvorenie darovacej zmluvy, nakoľko sa nejednalo o spoločnú vec v zmysle ust. § 143 ods. 1 Občianskeho zákonníka, ale o veci patriace do výlučného vlastníctva žalovaného 1/. Zastávali názor, že sporné nehnuteľnosti slúžili a aj slúžia výlučne k výkonu povolania žalovaného 1/.

2.4. Odvolací súd uviedol, že z hľadiska subjektov a obsahu majetkových vzťahov, treba v manželstve rozlišovať majetkové vzťahy manželov k veciam v ich bezpodielovom spoluvlastníctve manželov (§ 143 Občianskeho zákonníka), ďalej majetkové vzťahy manželov k veciam v ich podielovom spoluvlastníctve (napríklad, ktoré nadobudli spoločne pred uzavretím manželstva alebo za trvania manželstva právnym titulom darovania alebo dedenia) a napokon majetkové vzťahy jednotlivých manželov samostatne k veciam, ktoré tvoria predmet ich oddeleného majetku (ktoré nadobudol každý z nich samostatne pred uzavretím manželstva alebo ktoré slúžia osobnej potrebe jedného z manželov alebo výkonu jeho povolania alebo ktoré boli len jednému z nich vydané v rámci predpisov o reštitúcii majetku alebo ktoré

nadobudol len jeden z nich po uzavretí manželstva právnym titulom darovania alebo dedenia alebo po uzavretí manželstva aj iným právnym titulom, pokiaľ vznik oddeleného vlastníctva len jedného z nich zodpovedá manželmi uzatvorenej dohode podľa § 143a Občianskeho zákonníka). (rozhodnutie Najvyššieho súdu SR 5Cdo/99/2011). V posudzovanej veci sporné nehnuteľnosti boli nadobudnuté za trvania manželstva, ktorá skutočnosť sporná nebola, preto žalobkyňa nemusela preukazovať, že táto nehnuteľnosť do BSM patrí. Pokiaľ žalovaný 1/ tvrdí, že predmetné nehnuteľnosti nadobudnuté za trvania manželstva nepatria do BSM, nakoľko sa na ne vzťahuje výnimka, a tieto nehnuteľnosti tvoria predmet jeho výlučného vlastníctva, z dôvodu, že slúžia výkonu jeho povolania, zaťažovalo žalovaného 1/ dôkazné bremeno tieto tvrdenia preukázať; z tohto pohľadu je bez právneho významu, že na liste vlastníctva sú vedené predmetné nehnuteľnosti na žalovaného 1/, nakoľko údaje katastra sú hodnoverné, len ak sa nepreukáže opak (§ 70 Zákona č. 162/1995 Z. z.).

2.5. Nedôvodné boli podľa názoru odvolacieho súdu aj námietky žalovaných, že sporné nehnuteľnosti boli využívané a naďalej slúžia k výkonu podnikania žalovaných. Žalovaní nedôvodne namietali, že súd prvej inštancie neskúmal, či vec je podľa svojej povahy schopná slúžiť výkonu povolania, či vec na tento účel skutočne slúži, a či vec slúži iba jednému z manželov. Tieto námietky boli žalovanými uplatňované v celom konaní, súd prvej inštancie sa týmito dôsledne zaoberal (bod 37 odôvodnenia) a odvolací súd súhlasil s tým, že v konaní vykonaným dokazovaním bolo preukázané, že tieto nehnuteľnosti neslúžili výkonu povolania len jedného z manželov. Nenáležitý je preto odkaz žalovaných na rozhodnutie NS ČR sp. zn. 22 Cdo 4926/2008, ktoré vychádza z odlišného skutkového stavu a zaoberá sa tým, či v prípade, že podnik nie je súčasťou BSM, lebo náleží len jednému z manželov, patria do BSM samotné výnosy z podnikateľskej činnosti alebo čistý zisk vytvorený po každom zdaňovacom období. Pokiaľ žalovaní argumentovali poukazom na vyhlásenie žalobkyne pripojené ku kúpnej zmluve zo dňa 06.02.2008 uzavretej medzi predávajúcim - žalovaným 1/ a kupujúcim - X. X., ktorou kupujúci nadobudol nehnuteľnosti, ktoré neboli predmetom konania, ani toto vyhlásenie nebolo dôkazom, že nehnuteľnosti v uvedenej kúpnej zmluve prevádzané, nepatria do BSM, keďže vo vyhlásení sa o. i. uvádza, že „boli nadobudnuté z finančných prostriedkov pochádzajúcich z podnikateľskej činnosti predávajúceho“, ktoré vyjadrenie nezakladá výlučné vlastníctvo žalovaného 1/ k sporným nehnuteľnostiam, „slúžili výlučne výkonu povolania predávajúceho v zmysle § 143 OZ“, ktoré vyhlásenie v konaní preukázané nebolo, nakoľko z ostatných dôkazov vyplynulo, že žalobkyňa v priestoroch areálu - v sporných nehnuteľnostiach nepochybne vykonávala podnikateľskú činnosť podľa živnostenského oprávnenia a „napriek uvedenému svojim podpisom vyjadrujem súhlas s uzatvorením kúpnej zmluvy“, ktoré vyjadrenie je vo vnútornom logickom rozpore s predošlou časťou vyhlásenia, nakoľko ak na základe kúpnej zmluvy prevádzané nehnuteľnosti nemali patriť do BSM, nebol k prevodu potrebný súhlas žalobkyne.

2.6. Za nenáležitú považoval odvolací súd aj obranu žalovaných, že žalovaný 1/ nepotreboval súhlas druhého manžela na uzatvorenie darovacej zmluvy, nakoľko sa nejednalo o spoločnú vec v zmysle § 145 ods. 1 Občianskeho zákonníka. V zmysle § 145 ods. 1, 2 Občianskeho zákonníka sa na platnosť právneho úkonu týkajúceho sa spoločných vecí a urobeného len jedným z manželov (teda úkonu, pri ktorom manželia nevystupujú spoločne ako účastníci), vyžaduje súhlas druhého manžela, ak ide o inú než bežnú záležitosť. Nedostatok tohto súhlasu má za následok neplatnosť právneho úkonu, pričom v zmysle § 40a Obč. zákonníka ide o relatívnu neplatnosť. Vychádzajúc z vyššie uvedených dôvodov, (relatívna) platnosť darovacej zmluvy zo dňa 04.09.2015, ktorou žalovaný 1/ prevádzal sporné nehnuteľnosti na žalovaného 2/, bola podmienená súhlasom žalobkyne, keďže predmetom prevodu boli nehnuteľnosti patriace do BSM. Žalovaní sa bránili tým, že súhlas nebol potrebný a zároveň tým, že žalobkyňa mala o prevode vedomosť a s týmto aj súhlasila. Nakoľko žalovaný 1/ darovacou zmluvou zo dňa 04.09.2015 bez súhlasu žalobkyne (súhlas žalobkyne nebol v konaní preukázaný) previedol nehnuteľný majetok patriaci do bezpodielového spoluvlastníctva manželov, t. j. žalobkyne a žalovaného 1/ na žalovaného 2/ a žalobkyňa sa včas (lehota nie je odvolaním namietaná) relatívnej neplatnosti právneho úkonu dovolala, je takýto právny úkon neplatný, čo súd posudzoval ako predbežnú otázku a predmetné nehnuteľnosti tak zostali v BSM žalobkyne a žalovaného 1/.

3. Proti rozsudku odvolacieho súdu podali dovolanie žalovaní. Prípustnosť mimoriadneho opravného prostriedku videli v naplnení obsahu § 420 písm. f/ CSP, § 420 písm. e/ CSP (i keď nesprávne označenom ako § 421 ods. 1 písm. e/ CSP, ale z textu je táto nesprávnosť zrejmalá, pozn. dovolacieho

súdu) a § 421 ods. 1 písm. a/ CSP. Namietali, že advokátsky koncipient právneho zástupcu žalobkyne pracoval ako vyšší súdny úradník na Okresnom súde Bánovce nad Bebravou, kde je predsedom súdu sudca, ktorý rozhodoval v prvej inštancii a mal sa preto tento sudca sám vo veci namietnuť. Tým, že to neurobil, je konanie zaťažené vadou podľa § 420 písm. e/ CSP. Svoje tvrdenie o nesprávnom procesnom postupe súdu, ktorý znemožnil strane, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces, odôvodnil s poukazom na § 432 ods. 1 CSP, nakoľko mali za to, že rozhodnutia súdov spočívajú na nesprávnom právnom posúdení, ktoré podrobne rozoberali, vytýkajúc odvolaciemu súdu, že nezohľadnil nimi uvádzané kritériá a argumentáciu. Dovolatelia, namietali, že sa sudy nevysporiadali s nimi uvádzanými rozhodnutiami, a odklonili sa od záverov súdnej praxe ako i dostupnej literatúry. Žiadali preto, aby dovolací súd zrušil oba rozsudky nižších súdov a vec vrátil súdu prvej inštancie na ďalšie konanie, alebo aby sám rozhodol tak, že žalobu v celom rozsahu zamietne.

4. K dovolaniu žalovaných sa vyjadrila žalobkyňa, uviedla, že námietka o nezákonnosti konajúceho sudcu z dôvodu vzťahu koncipienta jej právneho zástupcu k osobe sudcu, ktorý rozhodoval na súde prvej inštancie je nedôvodná, koncipient pracuje v advokátskej kancelárii právneho zástupcu od roku 2014, a nezúčastňoval sa na úkonoch v predmetnom spore, dala do pozornosti i skutočnosť, že žalovaní uplatnili túto námietku až v dovolacom konaní. Mala za to, že zo strany súdov neprišlo k žiadnemu porušeniu procesných postupov, a pokiaľ dovolatelia preukazujú prípustnosť svojho dovolania aj s poukazom na § 421 ods. 1 písm. a/CSP, neoznačili žiadne rozhodnutie dovolacieho súdu, od ktorého by sa odvolací súd odklonil. Navrhla preto dovolanie odmietnuť a priznať jej náhradu trov dovolacieho konania.

5. Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej aj najvyšší súd alebo dovolací súd) ako súd dovolací (§ 35 CSP), po zistení, že dovolanie podali v stanovenej lehote (§ 427 ods. 1 CSP) strany sporu, skúmal prípustnosť dovolania bez nariadenia pojednávania (§ 443 CSP), pričom dospel k záveru, že dovolanie treba odmietnuť. Stručné odôvodnenie (§ 451 ods. 3 veta prvá CSP) rozhodnutia dovolacieho súdu je uvedené v nasledovných bodoch.

6. V zmysle § 419 CSP je proti rozhodnutiu odvolacieho súdu dovolanie prípustné, ak to zákon pripúšťa. Rozhodnutia odvolacieho súdu, proti ktorým je dovolanie prípustné, sú vymenované v ustanoveniach § 420 a 421 CSP.

7. V danom prípade žalovaní namietajú, že postupom súdov oboch nižších inštancií bolo porušené jeho právo na spravodlivý proces tým, že sudca, ktorý rozhodoval na súde prvej inštancie mal sám podať námietku zaujatosti, z dôvodu, že na prvoinštančnom súde pôsobil ako vyšší súdny úradník koncipient právneho zástupcu žalobkyne.

8. I keď s poukazom na rozhodnutie najvyššieho súdu uverejnené pod R. č. 59/1997 by dovolací súd mohol preskúmať uvedenú námietku, je však potrebné s poukazom na § 48 až 54 CSP prihliadnuť na predpoklady, ktoré sú nevyhnutné pre zaobraním sa takýmto podaním.

9. Dovolací súd dospel k záveru, že dovolatelia, ktorí namietali porušenie princípov procesného konania, v celom konaní námietku nevzniesli (konanie začalo na súde prvého stupňa dňa 14. februára 2014) a preto nimi uvedené skutočnosti, ktoré uplatnili ako dôvod prípustnosti podľa § 420 písm. e/ CSP, museli/mali byť známe, a to i pred rozhodovaním odvolacieho súdu, napriek tomu, námietku zaujatosti sudcu prvej inštancie nikdy nevzniesli, a i ich tvrdenie, prvý raz uplatnené až v konaní o mimoriadnom opravnom prostriedku, že sa mal sudca namietat sám, nemá oporu v procesných predpisoch, nakoľko nikto nemôže sudcu nútiť sa namietat, ak nemá pomer k stranám sporu, k ich právnymi zástupcom a predmetu sporu. Tieto skutočnosti dovolatelia ničím relevantným nepreukázali.

10. V danom prípade dovolatelia ďalej namietali, že postupom súdov oboch nižších inštancií bolo porušené ich právo na spravodlivý proces tým, že sudy zaujali vo veci nesprávny právny záver a neposkytli relevantné argumenty v odôvodnení svojich rozhodnutí.

11. Právo na spravodlivý proces je naplnené tým, že súdy po vykonaní dôkazov a ich vyhodnotení zistia skutkový stav a po výklade a použití relevantných právnych noriem rozhodnú tak, že ich skutkové a právne závery nie sú svojvoľné, neudržateľné alebo že boli prijaté v zrejmom omyle konajúcich súdov, ktorý by poprel zmysel a podstatu práva na spravodlivý proces (IV. ÚS 252/04). Dovolací súd v rozhodovanom spore však nezistil, že by postupom súdov oboch nižších inštancií došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces uvedeným spôsobom, ani že zistenie skutkového stavu by bolo prima facie natoľko chybné (svojvoľné), že by k nemu súd pri rešpektovaní základných zásad hodnotenia vykonaných dôkazov nemohol nikdy dospieť (porov. I. ÚS 6/2018), a ani že prijaté právne závery by boli v extrémnom nesúlade s vykonanými skutkovými zisteniami, resp. že by z nich v žiadnej možnej interpretácii súdneho rozhodnutia nevyplývali (porov. I. ÚS 243/07).

12. Dovolací súd uvádza, (dovolatelia poukazujú sami na § 432 ods. 1 CSP), že vzhľadom na základný obsah dovolania ako mimoriadneho opravného prostriedku s prihliadnutím na to, že právna istota a stabilita nastolené právoplatným rozhodnutím sú v právnom štáte narušiteľné len mimoriadne a výnimočne, má dovolanie slúžiť len na nápravu výnimočných najzávažnejších procesných pochybení, t. j. zmatečných rozhodnutí, a riešenie otázok zásadného právneho významu a zjednocovanie judikatúry. Z hľadiska uvedeného nie je prípustné, aby dovolateľ, povinne zastúpený kvalifikovaným právnym zástupcom, poukázal v dovolaní na svoje podania pred súdmi nižších stupňov, ale musí v dôvodoch v prvom rade odôvodniť prípustnosť dovolania tak, aby najvyšší súd mal základ pre svoje rozhodnutie o tom, či dovolanie je spôsobilé vyvolať ten procesný následok, že ho dovolací súd vecne prejedná.

13. Ak dovolatelia prípustnosť svojho dovolania odôvodnili aj s poukazom na § 421 ods. 1 písm. a/ CSP, dovolací súd uvádza nasledovné.

14. V ustanovení § 421 CSP je zakotvená záväznosť judikatúry ako nepriama záväznosť vyplývajúca z jej osobitnej povahy, kde rozpor s judikatúrou zakladá možnosť dovolacieho prieskumu. Prípustnosť dovolania je upravená tak, že je toto prípustné proti rozhodnutiu odvolacieho súdu, ktorým sa potvrdilo alebo zmenilo rozhodnutie súdu prvej inštancie, ak rozhodnutie odvolacieho súdu záviselo od vyriešenia právnej otázky, pri ktorej riešení sa odvolací súd odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu, alebo ktorá v rozhodovacej praxi dovolacieho súdu ešte nebola vyriešená alebo je dovolacím súdom rozhodovaná rozdielne.

15. Pre všetky tri procesné situácie, v ktorých § 421 ods. 1 CSP pripúšťa dovolanie, má mimoriadny význam obsah pojmu „právna otázka“ a to, ako dovolateľ túto otázku zadefinuje a špecifikuje v dovolaní. Otázkou relevantnou z hľadiska § 421 ods. 1 CSP môže byť pritom len otázka právna (teda v žiadnom prípade nie skutková otázka). Civilný sporový poriadok v § 432 ods. 2 CSP uvádza spôsob, ako má dovolateľ dovolací dôvod podľa tohto ustanovenia vymedziť. Dovolateľ je povinný uviesť právne posúdenie veci, ktoré pokladá za nesprávne, a uviesť, v čom spočíva nesprávnosť tohto právneho posúdenia.

16. Ustálenú rozhodovaciu prax dovolacieho súdu vyjadrujú predovšetkým stanoviská alebo rozhodnutia najvyššieho súdu, ktoré sú (ako judikáty) publikované v Zbierke stanovísk Najvyššieho súdu a rozhodnutí súdov Slovenskej republiky. Do tohto pojmu však možno zaradiť aj prax vyjadrenú opakovane vo viacerých nepublikovaných rozhodnutiach najvyššieho súdu alebo dokonca aj v jednotlivom, dosiaľ nepublikovanom rozhodnutí, pokiaľ niektoré neskôr vydané (nepublikované) rozhodnutia najvyššieho súdu názory obsiahnuté v skoršom rozhodnutí nespochybnili, prípadne tieto názory akceptovali a z hľadiska vecného na ne nadviazali (rozhodnutia najvyššieho súdu 3Cdo/6/2017, 6Cdo/21/2017).

17. Pojem ustálená rozhodovacia prax dovolacieho súdu sa ale nenapĺňa rozhodnutiami Najvyššieho súdu Českej republiky. Dovolacím súdom v zmysle § 421 ods. 1 písm. a/ CSP nie je ani Ústavný súd Českej republiky (3Cdo/38/2019). V dovolaniach, prípustnosť ktorých je vyvodzovaná z tohto ustanovenia, nemožno preto (úspešne) poukazovať na rozhodnutia uvedeného súdu. Pokiaľ je riešenie

určitej právnej otázky odvolacím súdom prípadne odlišné od riešení danej otázky týmito súdmi, nemôže ísť o „odklon“ relevantný v zmysle § 421 ods. 1 písm. a/ CSP (3Cdo/204/2018, 7Cdo/134/2021). Preto pokiaľ žalovaní v dovolaní namietajú odklon od rozhodnutí Najvyššieho súdu Českej republiky 22 Cdo 4926/2008 ako aj 22 Cdo 1717/2000, nejde o prípustný dovolací dôvod, bez potreby zaoberania sa ďalším.

17.1. Dovolací súd k námietke, že sa odvolací súd nezaoberal ďalšími nimi predloženými rozhodnutiami súdov, dodáva, že okrem týchto dvoch rozhodnutí Najvyššieho súdu Českej republiky, ktoré opakovane žalovaní uvádzali vo svojich podaniach v celom priebehu konania, žiadne iné neoznačili.

18. Dovolatelia v celom dovolaní len polemizujú so závermi súdov a predostierajú svoj právny názor, ktorý už prezentovali v konaní pred súdmi nižších stupňov. Sama polemika dovolateľa s právnymi závermi odvolacieho súdu, prosté spochybňovanie správnosti jeho rozhodnutia alebo len kritika toho, ako odvolací súd pristupoval k riešeniu niektorého problému, významovo nezodpovedajú kritériu uvedenému v ustanovení § 421 ods. 1 CSP.

19. Obsahom základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky je poskytnúť uplatňovanému právu súdnu ochranu, avšak len za predpokladu, že sú splnené procesné podmienky súdneho konania (I. ÚS 80/09, II. ÚS 79/08, IV. ÚS 476/2012). Dovolací súd preto pristupuje k podanému dovolaniu tak, že najskôr skúma, či je procesne prípustné; k posúdeniu opodstatnenosti dovolania (t. j. posúdeniu, či je v ňom opodstatnene uplatnený dovolací dôvod) sa dovolací súd dostáva len v prípade prijatia záveru, že dovolanie je prípustné.

19.1. V uvedenom prípade však najvyšší súd dospel k záveru, že žalovaní nedôvodne vyvodzujú prípustnosť dovolania z § 421 ods. 1 písm. a/ CSP, preto nemohol pristúpiť k vecnému preskúmaniu jeho dôvodnosti. Pokiaľ by dovolací súd nebral do úvahy absenciu náležitostí prípustnosti dovolania a napriek tomu by pristúpil aj k posúdeniu dôvodnosti dovolania, uskutočnil by procesne neprípustný dovolací prieskum, priečiaci sa nielen koncepcii právnej úpravy dovolania a dovolacieho konania zvolenej v CSP, ale aj cieľu sledovanému ustanovením § 421 ods. 1 CSP. Postup dovolacieho súdu by v takom prípade porušil základné právo na súdnu ochranu toho, kto stojí na opačnej procesnej strane (II. ÚS 172/03).

20. Z vyššie uvedených dôvodov dospel dovolací súd k záveru, že dovolanie podané žalovanými podľa ustanovení § 420 písm. e/, f/ CSP nie je prípustné, preto ho odmietol podľa § 447 písm. c/ CSP a podľa ustanovenia § 421 ods. 1 písm. a/ CSP z dôvodu, že nie je odôvodnené prípustnými dovolacími dôvodmi, ho odmietol podľa § 447 písm. f/ CSP.

21. Najvyšší súd rozhodnutie o trovách dovolacieho konania neodôvodňuje (§ 451 ods. 3 veta druhá CSP).

22. Toto rozhodnutie prijal senát najvyššieho súdu pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

